

Quicksan en reptielenonderzoek Bungalowpark Hoenderloo

Ecologisch Adviesbureau Viridis bv
Beesdseweg 3-18
4104 AW Culemborg

T 0345 753 275
E info@bureau-iridis.nl
W www.bureau-iridis.nl
KvK 110 557 87
Btwnr NL 8212 39 119 B01
IBAN NL46 TRIO 0198 4486 00

Tekst: Ewoud van der Ploeg
Controle: Suzan Zwerver
Veldonderzoek
en foto's: Ewoud van der Ploeg

Foto voorblad: Plangebied ten oosten van Bungalowpark
Hoenderloo

Projectnummer: 2017-32
Wijze van citeren: Van der Ploeg, E., 2017. Quicksan en reptielenonderzoek Bungalowpark Hoenderloo. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2017-32.

In opdracht van: Natuurparken B.V.
Contactpersoon: Dhr. D. Paerl

Status: Concept, 30-6-2017
Ondertekening: Suzanne van Willigen
Paraaf:

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal (Basis Registratie Topografie Kadaster 2017, tenzij anders wordt vermeld) inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Ecologisch Adviesbureau Viridis is mede om die redenen lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij zo goed mogelijk op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij onze onderzoekskwaliteit. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

E. van der Ploeg

Quickscan en reptielenonderzoek Bungalowpark Hoenderloo

In opdracht van: Natuurparken B.V.

Inhoud

1	Inleiding	1			
1.1	Aanleiding en context	1			
1.2	Eerdere onderzoeken	1			
1.3	Onderzoeksvragen	1			
1.4	Leeswijzer	1			
2	Plangebied en werkzaamheden	2			
2.1	Beschrijving van het plangebied	2			
2.2	Beschrijving van de werkzaamheden	2			
3	Wettelijk kader en beschermde soorten	4			
3.1	Wettelijk kader	4			
3.2	Wet natuurbescherming	4			
3.2.1	Soortbescherming	4			
3.2.2	Zorgplicht	5			
3.2.3	Vogellijst	5			
3.3	Ontheffing, vergunning of vrijstelling	6			
4	Onderzoeksmethode	7			
4.1	Literatuuronderzoek	7			
4.2	Veldonderzoek	7			
4.2.1	Vaatplanten	7			
4.2.2	Vleermuizen	7			
4.2.3	Grondgebonden zoogdiersoorten	8			
4.2.4	Broedvogels	8			
4.2.5	Insecten	8			
4.2.6	Vissen en amfibieën	8			
4.2.7	Reptielen	8			
			4.3	Analyse	8
			5	Resultaten en effectbeoordeling	10
			5.1	Soortbescherming	10
			5.1.1	Vaatplanten	10
			5.1.2	Grondgebonden zoogdieren	10
			5.1.3	Vleermuizen	10
			5.1.4	Vogels	10
			5.1.5	Vissen en amfibieën	11
			5.1.6	Reptielen	11
			5.1.7	Ongewervelden	11
			6	Conclusie en advies	13
			6.1	Beantwoording onderzoeksvragen	13
			6.2	Mitigerende maatregelen	13
			6.3	Conclusie	14
			7	Ontheffingsaanvraag	15
			7.1	Wettelijk belang	15
			7.1.1	Belang a, Artikel 3.10	15
			7.2	Gunstige staat van instandhouding	15
			7.3	Alternatieven afweging	15
			8	Bronnen	17
			8.1	Literatuur	17
			8.2	Websites	17
			Bijlage A.	Overzicht algemene vrijstellingen	18

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en context

Natuurparken B.V. zal aan de Krimweg te Hoenderloo een nieuw vakantiepark realiseren. Er zullen 80 nieuwe vakantiehuisjes worden gebouwd, grenzend aan de oostzijde van het bestaande Bungalowpark Hoenderloo. Beide parken vallen onder dezelfde holding, waardoor wel sprake is van samenwerking tussen de parken. Een klein deel van het gebied oostelijk van Bungalowpark Hoenderloo zal in verband met de bouw van de huisjes worden heringericht.

Ruimtelijke ingrepen kunnen negatieve effecten veroorzaken op ter plaatse voorkomende beschermde soorten¹. Mogelijk worden daarbij verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden. In dit kader heeft Bungalowpark Hoenderloo aan Ecologisch Adviesbureau Viridis opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten middels een verkennend natuurwaardenonderzoek (Quickscan). Omdat het voorkomen van de hazelworm en levendbarende hagedis op voorhand waarschijnlijk werd geacht, heeft gericht onderzoek naar deze soorten plaatsgevonden.

1.2 Eerdere onderzoeken

Het plangebied is in het verleden meerdere malen onderzocht. In 2011 is in het kader van de toenmalige Natuurbeschermingswet een natuurtoets uitgevoerd (Vegte, 2011). Naar aanleiding van dit onderzoek is een vergunning voor de uitbreiding verleent door de Provincie Gelderland onder het zaaknummer: 2013-008384. In 2013 is er door Bureau Viridis een natuurtoets voor het huidige plangebied in combinatie met een aantal omliggende recreatieterreinen (Van Delft, 2012). Het onderhavige onderzoek is een aanvulling op deze voorgaande bezoeken om zo een verlenging

van de inmiddels verleende vergunning aan te kunnen vragen.

1.3 Onderzoeksvragen

Om goed voorbereid te zijn op een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag van de Wet natuurbescherming geeft onderhavige rapportage antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn in het plangebied beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?
- Ondervinden aanwezige beschermde soorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?
- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?
- Is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen?

Voorliggend rapport geeft advies met betrekking tot de mogelijkheden om de geplande ruimtelijke ontwikkeling in overeenstemming met de Wet natuurbescherming uit te voeren.

1.4 Leeswijzer

In de rapportage worden bovenstaande onderzoeksvragen beantwoord. In hoofdstuk 2 is het plangebied en de werkzaamheden beschreven. In hoofdstuk 3 is het wettelijke kader met betrekking tot beschermde soorten in Nederland kort benoemd. In hoofdstuk 4 is de onderzoeksmethode beschreven en vervolgens zijn in hoofdstuk 5 de onderzoeksresultaten gepresenteerd (inclusief effectenbeoordeling). De conclusie en het advies zijn in hoofdstuk 6 beschreven. Het wettelijk belang en de alternatievenafweging zijn beschreven in hoofdstuk 7. Tot slot is een overzicht van de geraadpleegde literatuur in hoofdstuk 8 opgenomen.

¹ Beschermde soorten: alle onder de Wnb beschermde soorten in Gelderland

2 Plangebied en werkzaamheden

2.1 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat uit een voormalig bosperceel dat enkele jaren geleden (vergund) is uitgedund. Voorheen bestond het terrein uit naaldbos, met daarbinnen enkele andere boomsoorten zoals zomereik, zachte berk, vuilboom en lijsterbes, deze zijn thans in beperkte mate aanwezig in het plangebied. Binnen het gebied zijn restanten aanwezig van een onderbegroeiing met onder meer bosbes. In het nu open gebied heeft zich een zeer soortenarme vegetatie ontwikkeld met pijpenstrootje, dopheide, struikheide, veenbries en enkele grassoorten en kruiden.

In Figuur 2.1 en Afbeelding 2.1 t/m 2.4 is een impressie van het plangebied en de directe omgeving te zien.

2.2 Beschrijving van de werkzaamheden

De aanwezige begroeiing zal zoveel mogelijk worden gespaard binnen het plangebied waartussen nieuwe bungalows zullen worden geplaatst en er zullen nieuwe bomen worden geplant om de natuur zoveel mogelijk te herstellen.

Figuur 2.1 | Het plangebied ten oosten van Bungalowpark Hoenderloo (rood omlijnd).

Afbeelding 2.1 Noordzijde van het plangebied.

Afbeelding 2.2 Zuidwestzijde van het plangebied.

Afbeelding 2.3 Zuidwestzijde van het plangebied.

Afbeelding 2.4 Centraal deel van het plangebied.

3 Wettelijk kader en beschermde soorten

3.1 Wettelijk kader

De natuurwetgeving voor Nederland is per 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet, de Flora- en Faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming heeft als doel bescherming, herstel en ontwikkeling van natuur zonder stijging van lasten voor bedrijven en burgers. Het bevoegd gezag is gedecentraliseerd naar de Provincies. Deze decentralisatie houdt in dat de provincies nu o.a. verantwoordelijk zijn voor het toetsen van ontheffingsaanvragen. RVO blijft wel het bevoegd gezag voor het verlenen van ontheffing of vrijstellingen voor activiteiten en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk.

Naast de Wet natuurbescherming bestaat in Nederland het Natuur Netwerk Nederland, waarvoor de provincies beleid maken.

3.2 Wet natuurbescherming

Binnen de wet zijn de beschermingsregimes voor Natura 2000-gebieden, soortbescherming en houtopstanden opgenomen als afzonderlijke hoofdstukken, waardoor de wet via duidelijke en eenvoudige regels voorziet in een heldere implementatie van de Europese natuurbeschermingsrichtlijnen. De Wet natuurbescherming kent drie beschermingscategorieën onder het hoofdstuk 3: 'soortbescherming':

- Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels op grond van de Vogelrichtlijn (art 3.1);
- Soorten beschermd op grond van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn (art. 3.5);
- Nationaal beschermde 'andere soorten' (art. 3.10).

3.2.1 Soortbescherming

Het hoofdstuk 'Soortbescherming' uit de Wet natuurbescherming bestaat uit drie aparte beschermingsregimes, ook wel de passieve soortbescherming genoemd: 1) de Vogelrichtlijn; 2) de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en; 3)

nationaal beschermde soorten. Voor deze drie beschermingsregimes gelden verschillende verboden en wettelijke belangen voor het aanvragen van een ontheffing.

Vogelrichtlijn (art 3.1)

Voor van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn gelden de volgende verbodsbepalingen:

- 1) opzettelijk doden en vangen van vogels;
- 2) opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren;
- 3) eieren rapen en onder zich hebben;
- 4) opzettelijk verstoren van vogels;
- 5) het verbod onder 4) is niet van toepassing indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de populatie.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 3.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.3, lid 4:

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora en fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten;
6. het selectief vangen, onder zich hebben of verstandig gebruik van bepaalde vogels.

Habitatrichtlijn (art. 3.5)

Voor in het wild levende dieren van soorten, genoemd in de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn gelden de volgende verbodsbepalingen:

- 1) opzettelijk doden en vangen;

- 2) opzettelijk verstoren;
- 3) opzettelijk vernielen of rapen eieren;
- 4) opzettelijk beschadigen of vernielen voortplantingsplaatsen of rustplaatsen;
- 5) opzettelijk plukken of vernielen planten.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 1.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.8, lid 5:

1. ter bescherming van flora en fauna, en instandhouding natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten of de daartoe benodigde kweek;
5. op selectieve wijze een aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben.

Nationale beschermde soorten (art 3.10)

Voor in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A gelden de volgende verbodsbepalingen:

- 1) opzettelijk te doden of te vangen;
- 2) opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of

Voor vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B gelden de volgende verbodsbepalingen:

- 1) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 3.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.10, lid 2:

- a. in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling;

- b. ter voorkoming van schade of overlast;
- c. ter beperking van de omvang van populaties;
- d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden;
- e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud landbouw of bossen;
- f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied; of
- h. in het algemeen belang.

Actieve soortbescherming

Naast de passieve soortbescherming zijn provincies wettelijk verplicht om soorten te beschermen middels de Natuurvisie (art. 1.7) en de actieve soortbescherming (art 1.12). In het kader van deze actieve bescherming kunnen de provincies de lijst met beschermde soorten uitbreiden en/of gebieden aanwijzen waarvoor een extra inspanning nodig is om de staat van instandhouding van populaties te behouden of herstellen.

3.2.2 Zorgplicht

Voor alle Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten (mét en zonder beschermstatus) is de zorgplicht van kracht (art. 1.11). De zorgplichtbepaling houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt aan Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurmonumenten en in het wild levende planten en dieren, evenals voor hun directe leefomgeving dergelijke handelingen achterwege laat, mitigerende maatregelen neemt of compenserende maatregelen neemt.

3.2.3 Vogellijst

Alle inheemse vogelsoorten zijn beschermd in het kader van de Vogelrichtlijn en het verdrag van Bern (art 3.1 en 3.5). Een aantal vogelsoorten hebben een dubbele beschermingsstatus omdat zij onder beide beschermingsregimes vallen. Voor deze soorten geldt het verbod 'opzettelijk verstoren' ongeacht of deze verstoring van wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de populatie.

Tijdens het broedseizoen zijn ook de nesten van vogels beschermd, waarbij er geen standaard periode is

vastgesteld voor het broedseizoen. De meeste vogels maken elk jaar een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze nesten zijn jaar rond beschermd waardoor de verbodsbepalingen van artikel 3.1 en 3.5 (afhankelijk van de soort) van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn (zie ook Kader 3.1). De wetgever verstaat onder vaste verblijfplaatsen van vogels ook nesten en holtes waar de vogels ook buiten de broedtijd regelmatig verblijven.

3.3 Ontheffing, vergunning of vrijstelling

Het is mogelijk om voor de in de Wet natuurbescherming vermelde verboden een ontheffing of vergunning aan te vragen. Er kan alleen een ontheffing verleend worden als er aan drie criteria is voldaan:

- Er is geen alternatieve bevredigende oplossing mogelijk;
- Er moet sprake zijn van een wettelijk belang behorend bij het artikel dat overtreden wordt;

- Er mag geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de populatie plaatsvinden.

Vrijstelling

Het is niet altijd nodig om een ontheffing aan te vragen wanneer er gevolgen voor beschermde planten en diersoorten optreden. Er zijn verschillende soorten vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden indien strikt en aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. De Zorgplicht blijft ook bij het werken via een gedragscode onverminderd van kracht. Naast de gedragscode is ook een vrijstelling in de vorm van een ministeriële regeling te krijgen (art 3.11). Deze ministeriële regelingen zijn opgesteld door Gedeputeerde Staten als vrijstellingslijsten. Zie Bijlage A voor een overzicht voor de vrijgestelde soorten.

In onderhavige rapportage wordt niet ingegaan op de voorkomende soorten van de vrijstellingslijst.

Kader 3.1 | Jaarrond beschermde vogelnesten

De meeste vogels gebruiken hun nest slechts eenmalig voor de voortplanting. Elk jaar bouwen de dieren een nieuw nest op meestal een andere locatie. Nesten van deze vogels zijn slechts gedurende het broedseizoen beschermd. Er zijn echter ook vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 en 3.5 (afhankelijk van de soort) van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn. Er worden 5 categorieën onderscheiden:

1. Vogels waarvan de nesten ook buiten het broedseizoen als vaste rust- en verblijfplaats gebruikt worden (voorbeeld: steenuil).
2. Koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: gierzwaluw en huismus).
3. Vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar en kerkuil).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. (voorbeeld: buizerd en ransuil).
5. De volgende vogelsoorten behoren tot deze categorie: vogels die weliswaar terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of in de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De nesten van deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

4 Onderzoeksmethode

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen is een toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming uitgevoerd. Hiermee is de ecologische waarde van het plangebied door middel van een literatuuronderzoek en soortspecifieke inventarisaties onderzocht op de natuurwaarden. Op deze manier wordt het voorkomen van beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming bepaald. De gebruikte onderzoeksmethoden worden hieronder beschreven.

4.1 Literatuuronderzoek

Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van bekende verspreidingsgegevens van beschermde soorten uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), verspreidingsatlassen van relevante soorten, het archief van Bureau Viridis en vrij beschikbare verspreidingsgegevens. De resultaten van het literatuuronderzoek hebben uitgewezen welke beschermde soorten in de omgeving van het plangebied verwacht kunnen worden. Tijdens het veldbezoek is speciale aandacht besteed aan het mogelijke voorkomen van deze soorten.

4.2 Veldonderzoek

Naast het literatuuronderzoek heeft Ecologisch Adviesbureau Viridis soortspecifieke inventarisaties (hazelworm en levendbarende hagedis) uitgevoerd. De onderzoeksdata zijn per soort(groep) weergegeven in Tabel 4.1.

Tabel 4.1 | Onderzoeksdata

Soort (groep)	Datum	Tijdstip
Algemeen en uitleggen plaatjes voor reptielen	24-4-2017	Ochtend
Controle plaatjes voor reptielen en algemene inventarisatie	10-5-2017	Middag
Controle plaatjes voor reptielen en algemene inventarisatie	1-6-2017	Middag

Indien gedurende een onderzoek naar een specifieke soortgroep andere beschermde soorten zijn waargenomen, zijn deze soorten ook meegenomen in de resultaten. Alle waarnemingen worden digitaal vastgelegd met behulp van een tablet en de software WrnPro.

Tijdens het veldonderzoek is het voorkomen van de soortgroepen vaatplanten, grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, vogels, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden onderzocht. Onderstaand volgt per soortgroep een uitleg betreffende de gebruikte methodiek.

4.2.1 Vaatplanten

Het projectgebied is vlakdekkend geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde soorten. Indien beschermde soorten zijn aangetroffen, is de exacte groeiplaats ingevoerd. Bijzondere soorten (onder andere soorten van de rode lijst of soorten met een grote indicerende waarde) zijn eveneens op de exacte groeiplaats ingevoerd.

4.2.2 Vleermuizen

Vleermuizen overwinteren in vorstvrije, vaak vochtige ruimtes. Na de winterslaap trekken de dieren naar de zomerverblijven. Daar worden eind april de kraamkolonies bezet. Dit zijn overwegend plaatsen die gelegen zijn op het zuiden of zuidwesten, in ieder geval plaatsen die snel opwarmen. De keuze van de kolonieplaatsen is soortspecifiek. Sommige soorten, bijvoorbeeld de rosse vleermuis, vormen kolonies altijd in boomholtes, andere soorten als laatvlieger en gewone dwergvleermuis zitten bijna altijd in gebouwen. In de kraamperiode wordt regelmatig van kolonieplaats gewisseld. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het aantal parasieten in de kolonieplaats. Kolonies worden gevonden in spouwmuur, onder dakpannen, onder het dakbeschot, achter boeiplanken en houten betimmeringen etc. Voorwaarde is,

zoals eerder gesteld, dat de plaats gemakkelijk opwarmt.

Tijdens de veldbezoeken is het plangebied beoordeeld op geschiktheid voor vleermuizen, zowel voor wat betreft verblijfplaatsen als voor vliegroutes en foerageergebied. Er heeft geen volledig onderzoek naar vleermuizen plaatsgevonden volgens de richtlijnen van het vleermuisprotocol (2017). Als uit de resultaten van de quickscan zou blijken dat het plangebied geschikte elementen bevat voor vleermuizen, wordt aanbevolen nader onderzoek naar vleermuizen uit te voeren.

4.2.3 Grondgebonden zoogdiersoorten

Het plangebied is vlakdekkend onderzocht op het voorkomen van en de geschiktheid voor grondgebonden zoogdieren. Er is geen onderzoek met inloopvallen naar strikt beschermde kleine zoogdieren uitgevoerd.

4.2.4 Broedvogels

Nesten van alle vogels zijn beschermd gedurende de periode dat ze gebruikt worden. Daarnaast zijn de nesten van een aantal vogels jaarrond beschermd. Het betreffen vooral roofvogels en uilen, maar ook huismus en gierzwaluw. De aanwezigheid van nesten of nestlocaties van jaarrond beschermde vogels is vlakdekkend, visueel onderzocht.

4.2.5 Insecten

Tijdens het veldbezoek is de aanwezigheid van en geschiktheid voor strikt beschermde soorten insecten vlakdekkend onderzocht.

4.2.6 Vissen en amfibieën

Vanwege het ontbreken van water in het plangebied, is het voorkomen van vissen uitgesloten. Amfibieën kunnen zich in het plangebied niet voortplanten. Het

gebied is onderzocht op aanwezigheid van en geschiktheid voor amfibieën in de landfase.

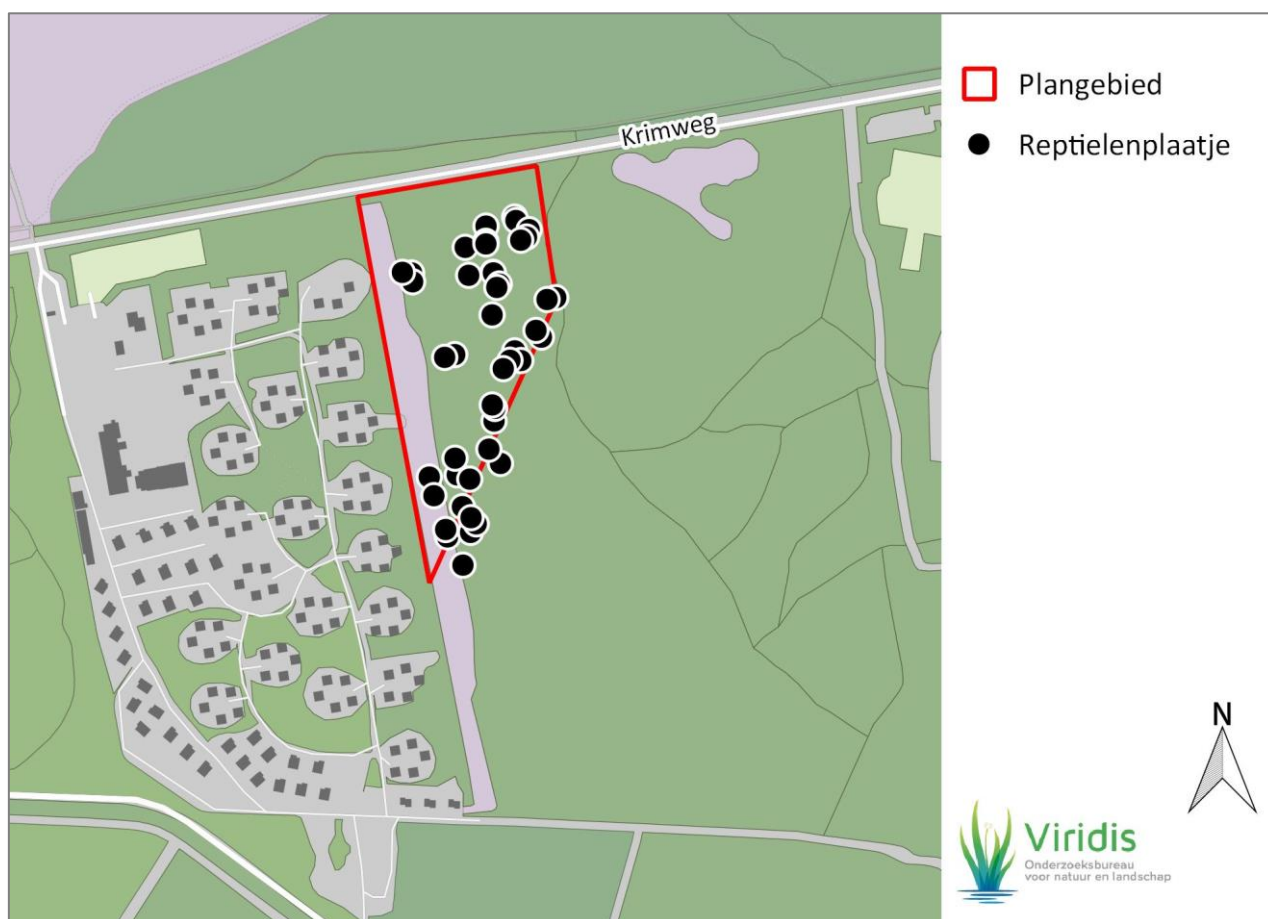
4.2.7 Reptielen

Vanwege de kans op het voorkomen van reptielen (hazelworm en levendbarende hagedis) in het plangebied, is reeds in de offertefase besloten naar deze soortgroep een uitgebreider onderzoek in te zetten. Om de kans op waarnemingen van reptielen te vergroten zijn op 24 april 2017 verspreid door het plangebied op potentieel geschikte plaatsen 45 kunststof golfplaatjes neergelegd (Figuur 4.1). Reptielen warmen zich graag onder dergelijke objecten op en zijn eenvoudig te vinden door de plaatjes om te keren. Daarnaast zijn tijdens ieder veldbezoek vele in het plangebied aanwezige stammen omgedraaid, omdat zich hieronder ook reptielen kunnen ophouden. De plaatjes zijn op de aanwezigheid van reptielen gecontroleerd op 10 mei en 1 juni 2017.

4.3 Analyse

De uit het literatuuronderzoek en veldonderzoek verkregen verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn geanalyseerd om na te gaan of er bij de uitvoering van de werkzaamheden mogelijk verbodsbepalingen (art. 3.1, 3.5 of 3.10) van de Wet natuurbescherming worden overtreden. Wanneer blijkt dat er mogelijk beschermde soorten voorkomen die negatieve effecten kunnen ondervinden van de plannen is dit beschreven. Wanneer mogelijk worden alternatieven aangeboden om negatieve effecten te voorkomen of te verzachten. Indien het voorkomen van de soorten en/of de negatieve effecten nader onderzoek behoeft, wordt dit aangegeven in de toetsing.

Figuur 4.1 | Plaatsen waar reptielenplaatjes zijn uitgelegd.

5 Resultaten en effectbeoordeling

Hierna zijn de resultaten van het literatuuronderzoek en veldonderzoek per soortgroep besproken. Daarbij is per soortgroep een effectenbeoordeling opgenomen, waarin helder beschreven wordt of er negatieve effecten op strikt beschermde soorten te verwachten zijn en, indien van toepassing, of er mitigerende maatregelen mogelijk zijn om deze effecten te voorkomen.

5.1 Soortbescherming

5.1.1 Vaatplanten

Tijdens het veldonderzoek zijn geen beschermde soorten planten aangetroffen. Gezien de terreingesteldheid worden ook geen beschermde soorten verwacht.

Effectbeoordeling beschermde vaatplanten

Negatieve effecten op beschermde plantensoorten zijn uit te sluiten.

5.1.2 Grondgebonden zoogdieren

Tijdens de controle van de plaatjes zijn twee soorten grondgebonden zoogdieren aangetroffen; de gewone bosspitsmuis en bosmuis. De dieren hielden zich op onder de in het kader van het reptielenonderzoek in het gebied uitgelegde plaatjes. Voor beide soorten geldt een vrijstelling van de Wet natuurbescherming.

Effectbeoordeling beschermde grondgebonden zoogdieren

Negatieve effecten op de gewone bosspitsmuis en bosmuis zijn niet uit te sluiten. Door de werkzaamheden kunnen exemplaren van beide soorten worden gedood of verstoord. Voor zowel de gewone bosspitsmuis als de bosmuis geldt echter een vrijstelling van de Wet natuurbescherming. In het kader van de zorgplicht verdient het aanbeveling de werkzaamheden vanuit één richting op een voorzichtige manier uit te voeren.

5.1.3 Vleermuizen

Voor vleermuizen geschikte verblijfplaatsen zoals gebouwen en bomen met holten ontbreken in het gebied. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen is daarmee uit te sluiten.

Het terrein kan wel gebruikt worden als foerageergebied en de bosranden kunnen als vliegroute in gebruik zijn. De ruime omgeving van het plangebied biedt echter ruimschoots mogelijkheden voor vleermuizen en uitwijken naar aansluitend leefgebied is mogelijk. Bovendien blijft na de herinrichting van het plangebied in de directe omgeving voldoende foerageergebied beschikbaar. Ook zullen lijnvormige elementen worden teruggebracht die als vliegroute kunnen dienen. De huidige bomenrij langs de oostgrens van het plangebied, komt in een vergelijkbare vorm terug langs de nieuwe oostgrens van het plangebied.

Effectbeoordeling beschermde vleermuizen

Negatieve effecten op vleermuizen zijn niet te verwachten. Verblijfplaatsen zijn niet aanwezig en worden derhalve niet aangetast en foerageergebied en vliegroutes blijven in de toekomstige situatie in ruim voldoende mate aanwezig binnen en rondom het plangebied.

5.1.4 Vogels

Broedgevallen van soorten met een jaarrond beschermde nestplaats zijn niet aangetroffen. Deze zijn op basis van de gebiedsinrichting momenteel ook niet te verwachten. Wel broeden in het plangebied verschillende kleinere (zang)vogels, waaronder boompieper en merel. Nesten van deze soorten zijn echter uitsluitend beschermd gedurende de periode dat ze in gebruik zijn.

Effectbeoordeling beschermde vogels

Jaarrond beschermde nesten zijn niet aanwezig en negatieve effecten hierop zijn dan ook uit te sluiten.

Negatieve effecten van de werkzaamheden op algemene broedvogels treden echter wel op, indien tijdens de broedperiode wordt gewerkt. Mitigerende maatregelen zijn noodzakelijk om negatieve effecten op broedvogels te voorkomen (zie paragraaf 6.2).

5.1.5 Vissen en amfibieën

Vanwege het ontbreken van water in het plangebied en de ruime omgeving, is het voorkomen van vissen en amfibieën uit te sluiten.

Effectbeoordeling beschermde vissen

Vanwege het ontbreken van vissen en amfibieën zijn negatieve effecten op deze soortgroepen uit te sluiten.

5.1.6 Reptielen

In het plangebied werden één exemplaar van de hazelworm en één exemplaar van de levendbarende hagedis aangetroffen (Figuur 5.1). De hazelworm werd aangetroffen onder één van de vele stammen in het plangebied, de levendbarende hagedis bevond zich onder een plaatje dat in het kader van het onderzoek naar het voorkomen van reptielen was neergelegd.

Afbeelding 5.1 Jonge hazelworm in het plangebied.

Gezien het beperkte aantal waarnemingen van zowel de hazelworm als van de levendbarende hagedis, ondanks de relatief grote inspanning qua onderzoeksmethode, wordt er vanuit gegaan dat hooguit zeer kleine populaties van beide soorten in het plangebied aanwezig zijn. Mogelijk betreft het zelfs zwervers die vanuit populaties in de omgeving naar het plangebied zijn toetrokken.

Effectbeoordeling beschermde reptielen

Negatieve effecten van de werkzaamheden op de hazelworm en levendbarende hagedis zijn niet uit te sluiten. Mitigerende maatregelen zijn noodzakelijk. Deze worden in paragraaf 6.2 beschreven. Daarnaast is het aanvragen van een ontheffing is noodzakelijk.

5.1.7 Ongewervelden

Tijdens de veldbezoeken zijn geen beschermde soorten ongewervelden waargenomen. Gezien de huidige gebiedsinrichting zijn deze ook niet te verwachten.

Effectbeoordeling beschermde ongewervelden

Vanwege het ontbreken van beschermde soorten ongewervelden, zijn negatieve effecten van de werkzaamheden op deze soortgroep uit te sluiten.

Figuur 5.1 | Vindplaatsen van de hazelworm en levendbarende hagedis.

6 Conclusie en advies

6.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Om na te gaan of door de ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming al dan niet overtreden worden, worden de onderzoeksvragen onderstaand beantwoord.

- Zijn in het plangebied beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?*

Ja, in het plangebied komen de hazelworm en levendbarende hagedis in klein aantal voor en wordt door verschillende algemene vogelsoorten gebroed.

- Ondervinden aanwezige beschermde soorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?*

Ja, door de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied kunnen de aangetroffen beschermde soorten worden gedood of verstoord.

- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?*

Ja, het optreden van negatieve effecten kan worden voorkomen door toepassen van mitigerende maatregelen. Deze worden beschreven in paragraaf 6.2.

- Is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming (soortbescherming) aan te vragen?*

Ja, voor de hazelworm en levendbarende hagedis moet een ontheffing van de Wet natuurbescherming worden aangevraagd. Beide soorten worden beschermd in het kader van de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming. Omdat voor deze soorten nog geen ontheffing is aangevraagd/verleend is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk.

6.2 Mitigerende maatregelen

Indien de beschreven mitigerende maatregelen in acht worden genomen, is er geen sprake van een overtreding van de Wet natuurbescherming. Het betreft de volgende mitigerende maatregelen:

Broedvogels

- Het opruimen van het plangebied (verwijderen vegetatie en verwijderen van het stamhout en takken) dient te gebeuren buiten de broedperiode van algemene vogelsoorten; buiten de periode van 15 maart tot 1 augustus.
- Indien wel binnen de broedperiode moet worden gewerkt, dient voorafgaand aan de werkzaamheden door een ter zake kundige te worden onderzocht of in het plangebied in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn.
- Wanneer binnen het werkgebied een broedgeval wordt aangetroffen, dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld, tot het betreffende nest is verlaten.

Hazelworm en levendbarende hagedis

- Omdat tijdens het onderzoek is geconstateerd dat de hazelworm in zeer laag aantal voorkomt, is het afvangen en verplaatsen van aanwezige dieren onhaalbaar.
- In voorliggend geval moet er voor worden gekozen om vanaf de Krimweg in zuidelijke richting het plangebied geleidelijk en met beleid op te ruimen, waarbij eerst het stamhout en de vegetatie wordt verwijderd, waarna het terrein wordt geëgaliseerd.
- Zodoende krijgen aanwezige exemplaren van de hazelworm de gelegenheid voor de werkzaamheden uit te vluchten naar de geschikte leefomgeving zuidelijk van het plangebied.
- De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in de minst kwetsbare periode van de

hazelworm, die valt na de voortplantingsperiode en voor de overwintering; in de periode van half augustus tot half oktober.

6.3 Conclusie

Met inachtneming van de beschreven mitigerende maatregelen, zijn negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling op strikt beschermde soorten sterk te beperken. Er vindt echter wel verstoring van de hazelworm en levendbarende hagedis plaats. Het is daarom noodzakelijk een ontheffing aan te vragen in het kader van de Wet natuurbescherming.

7 Ontheffingsaanvraag

7.1 Wettelijk belang

Er dient ontheffing aangevraagd te worden voor het overtreden van Artikel 3.10, lid b: "vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen beschadigen of vernielen" voor de soorten levendbarende hagedis en de hazelworm. Om een ontheffing van de Wet natuurbescherming te kunnen ontvangen moet het project aan een aantal criteria voldoen. Zo mag de activiteit geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van een soort en er moet sprake zijn van een in of bij de wet genoemd belang.

In onderhavig geval is een onderbouwing van belang a, uit artikel 3.10 voldoende om aan de ontheffingsverlening ten grondslag te liggen. De herbestemming van het plangebied veroorzaakt geen permanente negatieve effecten ten aanzien van de aanwezige populaties.

7.1.1 Belang a, Artikel 3.10

"in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied"

Dit belang heeft betrekking op de ontheffingsaanvraag voor de hazelworm en levendbarende hagedis beschermd onder artikel 3.10 'nationaal beschermde soorten'. Onder dit belang wordt een breed scala aan werkzaamheden geschaard. Het gaat doorgaans om ingrijpende veranderingen die leiden tot functieverandering of uiterlijke veranderingen van een gebied. Sloop van bebouwing, renovatiewerkzaamheden, aanleg van infrastructuur, kap van bosschages, etc. zijn voorbeelden van werkzaamheden onder belang a.

7.2 Gunstige staat van instandhouding

De lokale staat van instandhouding van de levendbarende hagedis wordt beoordeeld als gunstig. In de directe omgeving van het plangebied zijn een groot

aantal (>50) waarnemingen bekend van de levendbarende hagedis. De lokale staat van instandhouding van de hazelworm wordt beoordeeld als gunstig. De soort laat een sterke toename zien op de routes waar hij wordt gemonitord (bron: RAVON/CBS) en op de Rode Lijst staat hij de in de categorie 'Thans niet bedreigd'. In de directe omgeving van het plangebied is een groot aantal waarnemingen (>70) bekend van de hazelworm. De hazelworm en de levendbarende hagedis komen wijd verspreid voor in de ruime omgeving van het plangebied. Door het uitvoeren van de juiste mitigerende maatregelen is er geen sprake van een wezenlijk effect op de gunstige staat van instandhouding van beide soorten ter plaatse.

7.3 Alternatieven afweging

Er is geen andere bevredigende oplossing om het project te realiseren dan op de voorgestelde manier. Hierna volgt de alternatievenonderbouwing.

Alternatieve locaties

Het betreft de uitbreiding van Bungalowpark Hoenderloo. Logischerwijs dient deze uitbreiding plaats te vinden grenzend aan het bestaande bungalowpark. Uitbreiding op een andere locatie is niet mogelijk, omdat in dat geval geen gebruik zou kunnen worden gemaakt van de faciliteiten die op het bestaande park reeds aanwezig zijn. Uitbreiding aan de westzijde van het park is niet mogelijk, omdat hier een ander vakantiepark is gelegen. Uitbreiding ten noorden of ten zuiden van het bestaande park is niet haalbaar vanwege de aanwezigheid van tussenliggende wegen en de hogere natuurwaarden van deze omliggende gebieden. Daardoor is uitbreiding aan de oostzijde van het park de enige voor de hand liggende mogelijkheid.

Alternatieve wijze van uitvoering

De bouw van nieuwe vakantiehuisjes zal gepaard gaan met ruimtebeslag. Het op enigerlei andere wijze

realiseren van nieuwe vakantiehuisjes is niet mogelijk. Op basis van de resultaten van de Quicksan en het onderzoek naar het voorkomen van reptielen, worden aanbevelingen en restricties weergegeven om de werkzaamheden met een zo beperkt mogelijke schade aan flora en fauna uit te voeren (zie hoofdstuk 6).

Alternatieve periode van uitvoering

De exacte planning van de bouwwerkzaamheden voor de uitbreiding van het vakantiepark is nog niet duidelijk. Op basis van de resultaten van de Quicksan en het onderzoek naar het voorkomen van reptielen, worden aanbevelingen en restricties weergegeven om de werkzaamheden met een zo beperkt mogelijke schade aan flora en fauna uit te voeren (zie hoofdstuk 6).

8 Bronnen

8.1 Literatuur

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & Eis Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea. – Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. – Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Delft, M. van, & J. Maassen, 2012. Natuurtoets Flora en faunawet inzake de uitbreiding van recreatieterreinen te Apeldoorn, Deel 2. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg.

Dietz, C., O. von Helvesen & D. Nill, 2011. Vleermuizen Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Vertaling en bewerking PHC Lina. De Fontein/Tirion Uitgevers BV, Utrecht.

Kleukers, R.M.J.C., E.J. van Nieukerken, B. Odé, L.P.M. Willemse & W.K.R.E. van Wingerden, 1997. De sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera). - Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Koster, I.W. 2012. Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie. Publicatie 317. CROW, Ede

Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). - Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard levendbarende hagedis, versie 2.0. *Zootoca vivipara*.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Vegte F.G. van der., R. van Oudheusden en J. Bosman, 2011. Natuurtoets groei en krimp, tweede groeitender 2011, Arcadis, Apeldoorn

8.2 Websites

Verspreidingsatlas planten

Via www.verspreidingsatlas.nl/planten

Nationale Databank Flora en Fauna

Via www.ndff-ecogrid.nl/

Bijlage A. Overzicht algemene vrijstellingen

Tabel 1 | Overzicht vrijgestelde soorten Provincie Gelderland

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Zoogdieren	Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Zoogdieren	Bosmuis*	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Zoogdieren	Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Zoogdieren	Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Zoogdieren	Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Zoogdieren	Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Zoogdieren	Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex areneus</i>
Zoogdieren	Haas	<i>Lepus europeus</i>
Zoogdieren	Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Zoogdieren	Huisspitsmuis*	<i>Crocidura russula</i>
Zoogdieren	Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Zoogdieren	Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Zoogdieren	Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Zoogdieren	Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Zoogdieren	Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Zoogdieren	Veldmuis*	<i>Microtus arvalis</i>
Zoogdieren	Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Zoogdieren	Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Zoogdieren	Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
Reptielen/amfibieën	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Reptielen/amfibieën	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Reptielen/amfibieën	Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>
Reptielen/amfibieën	Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i> (<i>Rana ridibunda</i>)
Reptielen/amfibieën	Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus</i> (<i>Rana esculenta</i>)

* voor deze soort geldt een algemene vrijstelling in/op gebouwen bijbehorende erven (Wnb 3.10, lid 3)

